

Fluesnapper ved reirhullet

Edv. K. Barth

FUGLELIV I GJEVILVASSDALEN

Av Sonia Løchen

Sommeren 1957 tilbragte jeg 3 uker på en hytte ved Gjevilvannet i Trollheimen. Det var første gangen jeg besøkte denne delen av Norges fjellverden, og som alltid når jeg skal reise til et nytt sted, ga jeg meg selv et lite oppdrag: sette opp en liste over stedets fugler og notere spesielle iakttagelser. Dette høres kanskje ikke så svært interessant ut, men det er i virkeligheten veldig morsomt, og gir ekstra spenning til en hvilken som helst ferietur. Det viser seg at folk som først blir oppmerksom på fuglene, straks fengsles av disse våre livlige og vakre medskapningers merkelige, ja ofte rent underfulle liv og levned. Har man bestemt seg til å lage en liten rapport, bruker en alltid øynene og ørene bedre, og får straks mere ut av det.

En kan begynne allerede på toget. Jeg har sett mange morsomme og ikke helt alminnelige fugler fra et togvindu. På Vestlandet et sted så jeg en flokk hegrer som bakset omkring i noen høye trær hvor de hadde redene sine, og en annen gang var det en sivhøne som skyndsomt forsvant i sitt siv på sin underlige rykkvise svømme-måte da toget larmet forbi et vann. Men best husker jeg en flokk på ca. 25 traner som toget passerte en vårdag nederst i Gudbrandsdålen. De spankulerte omkring på en myrlendt mark like ved toglinjen, og var antagelig gått ned for å spise og hvile seg under trekket nordover. For det var tydelig at de var på trekk siden de opptrådte så mange sammen. Når de hekker, er det meget van-

skelig å få øye på dem. Da lever de parvis og er ytterst sky og forsiktige av hensyn til egg og unger. Jeg hadde mest lyst til å trekke i nødbremsen, for en flokk på 25 traner er ikke noe dagligdags syn, men etter som det var svært tvilsomt om Statsbanene ville være enig med meg på dette punkt, lot jeg det være. — Da toget passerte Fokkstumyren, som er et verdensberømt «fugle-sted», så jeg ivrig ut av vinduet, men fikk dessverre ikke se noe særlig, bare et lite kamuflasjespraglet telt som en ornitolog hadde satt opp, antagelig i nærheten av et eller annet rede han ville holde øye med. Fuglene har jo så rent fortvilet godt syn. Vil en komme dem inn på livet må en være meget forsiktig og godt gjemt, f. eks. i et slikt telt. Heldigvis venner fuglene seg fort til en ny gjenstand i landskapet, og skjer det dem intet ondt fra den kant og mannen inni teltet ligger stille og godt skjult, bryr de seg ikke mere om det. I hvert fall ikke hvis de er kommet godt i vei med redet, har egg eller kanskje allerede unger. Da skal det svært meget til at de forlater stedet, men da skylder en dem også å være forsiktig og ikke prøve deres tapperhet og tålmodighet for sterkt.

Det første jeg la merke til da vi kom frem til hytta var en ganske stor flokk fugler som fløy lavt over vollen, slo seg ned i gresset for å finne mat, fløy opp igjen, landet i et tre hvor de satt «skravlende» en stund for så igjen å gi seg ut på en kortere flukt. Det var noe inderlig kjent ved dem; størrelse noe over spurv, stive trekantede vinger, litt smale i kroppen og med jevn overgang til hals og hode, nebbet litt langt, farve brunaktig. Det var farven som forvirret meg, det var først da jeg midt iblant dem oppdaget en som var sort med metallskimrende fjær at jeg forstod det var stær. Jeg hadde glemt at de unge av året er brune.

Den koseligste av alle fugler, og den som holder seg tetttest til menneskene, linerlen, trippet omkring hytta da vi kom, og da den holdt seg i nærheten av vedstabelen, tenkte jeg at den kanskje hadde redet sitt der. Vedstabler er yndete redeplasser for linerler. Men den viste ingen tegn til opphisselse da jeg nærmet meg vedstabelen, så jeg forstod at redet var ikke der alikevel. Når en kommer sånn til en hytte eller seter, bør en ha øynene med seg etter reder. Fuglene ankommer jo mens husene står tomme, og da

Strandsnipe på egg

Edv. K. Barth

kan de ha lagt redene sine på «farlige» steder. Men med litt omtanke kan det svært ofte la seg gjøre å la redet ligge i fred til ungene er vel ute. Det tar ikke så lang tid. I en vedstabel kan en f. eks. bare passe på å ta fra den andre enden så lenge. Nede på selve seteren var det et linerle-rede hvor ungene først iløy ut dagen før vi reiste, dvs. 18. juli, og det er nokså sent. Det var kanskje et par som hadde fått det første redet ødelagt. Ungene av linerlen er lette å kjenne på at de ikke har noe sort på hodet eller strupen.

Svalene seilte omkring i luften, det er vel ingen fugler en i den grad forbinder med seter og sommer som svaler. Disse var tak-svaler, sorte oppå og hvite under, men med et hvitt parti nederst på ryggen, som er lett å se når fuglen kaster seg rundt i luften og vender ryggen til iakttageren. Taksvalen er den eneste av våre fire svale-sorter som har dette hvite partiet, og er derfor lett å identifisere. I motsetning til låvesvalen, som gjerne bygger rede inne i låver og uthusbygninger, bygger taksvalen sitt rede ute

oppunder takskjegget. Det er laget av leirklumper, og for å finne materiale, må taksvaleen ned på bakken, noe den ikke liker. Den kan dårlig gå på sine lave, skrøpelige ben, og med de lange vingene er det ikke plass til et skikkelig nedslag når den skal kaste seg opp i luften igjen i en fart. Når svaleungene er litt store, begynner de å sitte i redeåpningen og speide ivrig etter foreldrene som kommer med mat. Når ungene forlater redet, er de fullt flyvedyktige, og da ser en dem ofte sitte på rad på telefontråder mens foreldrene flyr til og fra med mat. Ungene er lett kjennelig på at de ennå er litt dunete i brystet. Når de ser foreldrene nærme seg, hender det at de ikke orker sitte stille og vente, men kaster seg ut i luften for å møte dem, og da blir de gjerne matet på vingene. Begge fuglene står et øyeblikk nesten helt stille i luften mens maten skifter nebb. Alt foregår under stadig kvittring og svalenes glade og muntre stemmer er noe som spesielt hører sommeren til, og som en ikke kan høre uten å bli i godt humør.

Noe av det første en gjør ved ankomsten til en hytte er å hente vann. Straks jeg kom ned til elven skremte jeg opp en liten fugl som fløy forskrekket og høyt pipende omkring meg. Den var omtrent så stor som en stær, men lenger i ben og nebb, gråbeige over ryggen og hvit under. Vingene var lange og spisse, litt krumt nedbøyet under flukten og med et hvitt bånd. Det var strandsnipen, en av våre minste vadefugler og nokså alminnelig ved vann og elver, men en ser aldri mange sammen. Den hadde nok rede i nærheten, for panikken steg ettersom jeg nærmet meg et bestemt sted, men jeg gjorde ikke noe særlig for å finne det, ville nødig skremme den for meget. Dessuten var jeg redd for å trampe på redet. Sånne reder som ligger på marken mellom gress og lyng er svært godt kamuflert. Men «panikk-stedet» flyttet seg fra dag til dag, så jeg forstod at den allerede hadde unger som stadig skiftet plass. Unger av vadefugler er, akkurat som hønsefuglenes unger, meget langt utviklet med det samme de kommer ut av egget, og legger straks i vei ut av redet, og er nokså flinke til å klare seg selv. Men foreldrene beskytter dem og holder dem sammen til de er store og flyvedyktige. Når strandsnipen sitter på en sten, dupper den stadig opp og ned med kroppen, og på dette er den lett å kjenne.

En fugl som er meget karakteristisk for fjellet er steinskvetten. Den bygger rede innunder steiner, og den sees stadig flyvende lavt over marken på jakt etter insekter. Nærmer en seg redeplassen, høres straks varselskriket, noe sånt som: pip-tsjekk-tsjekk, pip-tsjekk-tsjekk, og fuglen er lett å få øye på der den står på en stein og skriker, mens den husker seg opp og ned. Den følger med et stykke til den mener en er kommet langt nok forbi redet. Steinskvetten er en meget pen fugl, med klare tegninger og farver. Hos hannen er ryggen rent grå og brystet svakt rødlig, vingene er svarte og gjennom øyet går der en bred svart stripe. Haleroten er hvit, og når den flyr er dette lett synlig. Hunnen har de samme tegninger, men farvene er brunt og beige. På en hytte ved Ustaoset hvor jeg engang tilbragte en ferie, var det et steinskvettrede like ved hytten, og jeg hadde megen glede av å betrakte familielivet. De ble til slutt så tillitsfulle at de holdt opp å gi faresignal når de fikk se meg. En gang ga jeg meg til å telle etter hvor ofte foreldrene kom med mat, og jeg kom til 22 ganger på en halvtime, dvs. to ganger på tre minutter. Det var ikke småbører de hadde i nebbet, men så vokser også ungene fort. — På Hemrekammen fikk jeg en dag se en falk fare lavt over bakken og forsvinne rundt en fjellknatt, alt imens det lød høye varselrop fra et steinskvett-par. Ved å gjennomlede landskapet med kikkert fikk jeg øye på noen små steinskvettunger som satt urørlig på en stein og prøvde å være så usynlige som muig. Det kan nok trenge når falken er i nærheten, for den har verdensrekord i skarpt syn. Men fugleunger er som regel forsynt med gode beskyttelsesfarver, og det har nok reddet mangt et ungt fugleliv. Denne gangen var det kanskje vår ankomst som reddet dem.

Når en bor ved et fjellvann, oppdager en snart at fuglelivet er delt opp i forskjellige soner. Ved Gjevilvannet var det et belte av skog nederst ved bredden, og der hørte vi måltrost, svarthvit fluesnapper, munk, rødstjert, løvsanger og bokfink. Av disse var munken for meg en førstegangsopplevelse. Det vil si jeg hadde sett den en gang før, men det var første gang jeg hørte den synge, og det ble en stor opplevelse. Munkens stemme er klar og sterk, og sangen meget vakker og variert. Jeg ble straks oppmerksom på at

det var noe usedvanlig da jeg hørte de klare tonene, men jeg måtte lete lenge i det tette løvverket med kikkerten før jeg oppdaget den lille grå sangeren. Munken er en av de få små sangere som er lette å kjenne igjen, for den har en svart hette på hodet, hos hunnen er hetten rød. Løvsangeren derimot ligner inntil forveksling sine kolleger, men stemmen er meget karakteristisk. Sangen begynner kjekt og muntert, men så daler stemmen langsomt bort i en fallende kadanse og svinner til slutt helt bort i noe som umulig kan kalles en skikkelig avslutning. Det er blitt meget treffende sagt om løvsangeren at det høres ut som om den alt mens den synger kommer til å tenke på noe annet og liksom glemmer det hele. Ikke desto mindre har sangen en eiendommelig sjarm som man aldri kan bli trett av å lytte etter. Rødstjerten så vi da vi en dag passerte en tom hytte. Høye varselskrik fra hunnen, som antagelig var blitt skremt av redet da vi kom, tilkalte hannen, og de passet nøye på oss til vi var vel ute av syne igjen. De var nok ikke vant til å se folk. Fuglenes varselskrik gjelder ikke bare deres nærmeste familie, det er noe alle fugler i nærheten drar nytte av.

Neste sone er selve setervollen. Der ser en mest linerler, svaler, steinskvetter, buskskvett og stær. Buskskvetten er lett kjennelig på at den har en hvit stripe over øyet. Ellers er den mørk brunspraglet over ryggen og lys under, og likesom steinskvetten bygger den rede i steingjerder og bortunder busker. En dag så vi noen ekstra søte, små grå fugler med rød hette og rød strupe. Jeg måtte slå opp i fugleboken min og fant der at det var gråsisiker. Jeg hadde aldri sett dem før, men jeg håper jeg får se dem igjen, for de var så morsomme, livlige og muntre.

Ovenfor setervollen var det igjen et stykke skog. Der holdt trosten til, gråtrosten. Den finnes over alt og opptrer i flokker. Ungene til trosten forlater redet før de kan fly og fører et par dager en farlig tilværelse på bakken og i lave busker. Men de har nokså gode ben og hopper ganske raskt avgårde. Her var det også løvsangere. Den er over alt hvor det bare finnes aldri så lite løvtrær. Og så var det bjørkefinken, en nær slektning av bokfinken. Når den flyr, viser den de samme tegningene på vingene som denne. Men bjørkefink-hannen har om sommeren helt svart hode, og ikke

Ringtrost ruger

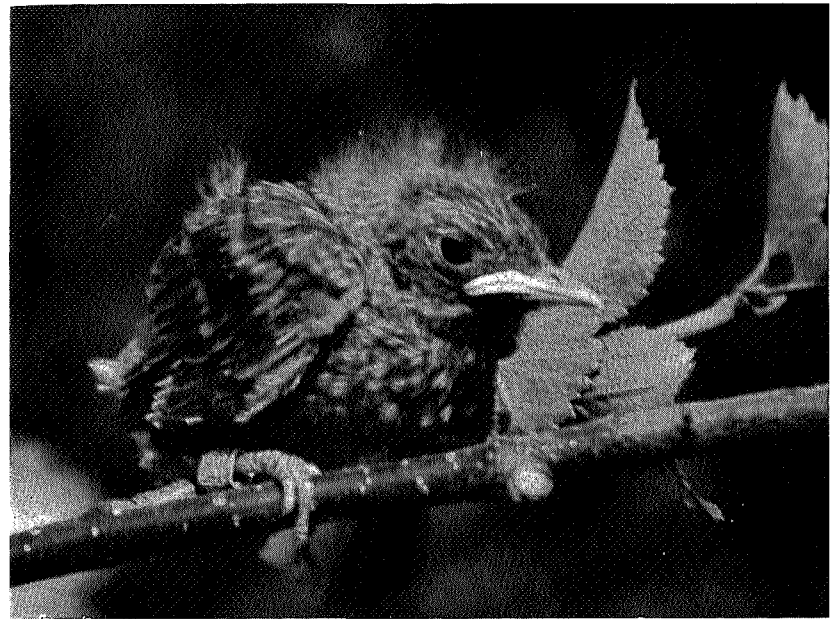
Edv. K. Barth

så fint rødt bryst som bokfinken, det er mere rustgult. Om vinteren mister Bjørkefink-hannen den svarte farven på hodet og blir mere lik sin kone. Da opptrer de ofte flokkevis på lavlandet for å finne mat, og kommer rett som det er til fuglebrettene.

Når en kommer opp på selve snaufjellet, er det igjen nye fugler, først og fremst heiplerken. Det er den lille fuglen en skremmer opp når en passerer et lite buskas. Den flyr omkring stedet på en underlig skakk og oppstykket måte, hele tiden pipende. Den går ned på stive vinger, akkurat som sin slektning sanglerken, men hva stemmen angår kan den ikke måle seg med denne mester-sangeren. Heiplerken lever ensomt med sin familie. Det er langt mellom redene. Her oppe møter en en ny slags trost, ringtrosten. Den er helt svart slik som svarttrosten, som den også ligner på størrelse og fasong, men ringtrosten har en halvmåneformet hvit smekke i brystet. Hos hunnen er smekken nærmest lys beige, like-

som hun selv er mørkebrun, akkurat som svarttrost-hunnen. Her oppe er det også steinskvetter, men ikke så mange som på seter-vollen. — — Og så er det heiloen da, fjellets egen spesielle fugl. Det er en nokså stor vadefugl, gråspraglet og med kullsort strupe, bryst og underside, kantet med en smal hvit stripe. En kjenner den straks på den sørgmodige piping. Har en først hørt heiloens stemme, glemmer en det aldri. Det er noe så usigelig ensomt og vemodig over den, men samtidig noe som i den grad hører fjellet til at jeg synes det er først når jeg lytter til heiloens stemme at jeg fullt ut fornemmer fjellets hele makt og draging. Når heiloen piper, betyr det gjerne at en er kommet innenfor dens rugeområde, og da gjelder det å være forsiktig. Eggene ligger rett ned på bare mosen og kan være lette å trampe på. Ungene er svært godt kamuflert og ligger urørlige så lenge foreldrenes varselsrop lyder. Men de ville vel ikke la seg trampe på, får en tro. I siste liten smatt de vel unna. Det får jo være måte med lydighet også. Ryper så vi ikke stort av, bare tre ganger skremte vi opp voksne fugler. Kyllinger så jeg ikke i det hele tatt. Den ene var i hvert fall en fjellrype, den var lett kjennelig på den eiendommelige snorkende stemmen. Lirypens kakling er meget skarpere. Ravner så vi stadig i fjellet, svære, svarte og tunge fløy de langsomt over fjellet, riktige trollkjerringfugler. Av rovfugler så jeg bare et par falker, og så en eneste gang en fjellvåk. Den er stor og ørnemignende, og kjennes på at den under vingene har en stor lys flekk. Jeg oppdaget ikke noe rede, og da det ikke fantes smånagere i fjellet, kan det nok være at den ikke hadde noe rede engang. Fjellets rovfugler har få eller ingen unger når det er smått med mat, men tar sitt monn igjen når det er lemenår, for da vrimler det med mat overalt. Jeg traff en mann som hadde funnet ugleboller. Slike som uglegulper opp etter måltidet, og de inneholdt bare rester av jordløpere, de store sorte billene som piler langbente henover mosen. Det fortalte noe om matknapphet.

Ved en fossende elv fløy det plutselig opp en liten sort fugl med hvitt bryst. Jeg fikk ikke sett den så nøye, men det kunne ikke være noen annen en fossekallen, denne merkelige fuglen som holder til ved våre strideste elver og som skjønt den er spurvefugl, lever i

Rødtjertunge (ringmerket)

Edv. K. Barth

og av vannet. I Danmark kaller de den for Vandstær, og det er ganske treffende. I «Fuglene i Norden» kan en lese følgende: «Fossekallen liker å være omgitt av brusende vannmasser. Den pleier å velge seg en bestemt sten i vannet som utkiksplass. Derfra dykker den av og til ned i vannet og løper omkring på bunnen og finner seg mat.» «Ungene forlater redet etter mindre enn tre uker (18—19 døgn). Vannskrekk er de blottet for helt fra første stund. Når de blir skremt, stuper de uforferdet uti og svømmer elegant under vannet, med vingene som drivkraft.» Dette må sies å være en høyst eiendommelig levevis for en fugl som helt er bygget som en alminnelige spurvefugl hva skabelon, fjærdrakt og føtter angår.

Ved et vann langt inne på fjellet hvor det ennå lå is, så jeg to små spurvelignende fugler, den ene hvit og den annen mørk, det var snespurver, han og hun, og det var første gang jeg så dem. De viser seg sjelden sønnenfjells, men i Vågå i Gudbrandsdalen,

hvor jeg ofte er, var det en som fortalte meg at det stundom viser seg store flokker med små hvite fugler som de kaller «sjo-fuggel» (sne heter på Vågå-mål sjog), og det må være snespurv. De opptrer under trekket i veldige flokker, i sær i Nord-Norge, hvor de også hekker. Men noen hekker i høyfjellet, midt mellom is og sne. Derfor må redet være godt og varmt. I «Fuglene i Norden» står det: «Ytterst er redet bygd av mose og lav, så kommer et mektig lag av tørt, fint gress, og innenfor dette et tykt lag av fjær og renhår.» En kunne rent få lyst til å flytte inn i en så varm og koselig leilighet.

Gjøken hørte vi stadig, siste gang 16. juli. Gjøken, dvs. de voksne fuglene, drar sydover allerede ca. 1. august, mens de unge, som jo er utruget av andre fugler, må dra alene senere, og de blir derved et godt bevis på at fuglenes orienteringsevner intet har å gjøre med hukommelse.

Men jeg har glemt den aller nederste sonen, selve vannet. Der holdt måkene til og pyntet opp med sine fine hvite og grå farver. Det var fiskemåker. Det er mest de som hekker i fjellvann. Et par ganger så jeg ender, men holdet var så langt at selv med kikkert var det umulig å identifisere dem. Men det kan ha vært kvinender. De hekker bl. a. i Dovretraktene. De er nydelige små ender, og hvis det er kvinender ved et vann, bør man sette opp rugekasser til dem i trærne, for de vil helst bygge i hule steder. Er en heldig kan det hende en får se ungene hoppe ut av redekassen og dale ned til moren som går og lokker nedenfor på bakken. For ut av redet og ned til vannet må de jo med en gang de er utruget, som alle slags andunger. Ungene er så små og lette at de ikke gjør seg noe under fallet, selv om høyden er et par meter og de ingen hjelp har av de bitte små stumpene som en gang skal bli vinger. Betenke seg gjør de ikke. De stoler blindt på at morens stemme viser den riktige veien. Hos fuglene avhenger ungenes liv helt av deres absolutte lydighet mot foreldrene. Når varselskriket lyder, må ungene gjøre akkurat på flekken det som ventes av dem. Holde seg urørlige og stole på beskyttelsesfarven, eller styrte seg i sikkerhet. Det siste gjelder for andunger som er gått opp på strandbredden. Jeg så en gang en flokk villand-unger som var gått opp

på bredden for å finne mat mens moren lå like utenfor på vannet. Plutselig lød et kort faresignal fra moren, og ennu før jeg hadde oppfattet lyden, lå alle ungene på vannet rundt moren som straks svømte bort med dem, bort fra den farlige strandbredden. Det er på vannet endene føler seg tryggest, det er deres rette element. En ser aldri flyvende ender lande andre steder enn på vannet, og helst godt utpå med god oversikt til alle kanter. Gjess derimot, går ofte ned på land hvor de finner mesteparten av maten sin. Men så har de også meget bedre gangben enn endene.

*

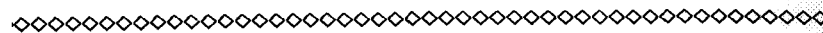
Mange mennesker klager over at det er så vanskelig å se forskjell på fuglene, men det må komme av at de aldri virkelig har prøvet. Fuglene er i grunnen nokså forskjellige, noe en fort kan konstatere hvis en f. eks. har et fuglebrett og gir seg til å se litt nøye på hver fugl. Det er i det hele tatt lurt å begynne sitt «fuglestudium» om vinteren, for da er det ikke så overveldende mange slags fugler her i Norge. Når så våren kommer og alle trekkfuglene med den, og en så noenlunde kjenner vinterfuglene, blir det meget lettere å oppdage en ny fugl. La oss si at en til å begynne med ikke kjenner andre fugler enn spurv og kjøttmeis, men hvis en merker seg alle detaljer ved disse to fuglene, vil en fort se når det opptrer en tredje sort. Det kan kanskje være en som ligner kjøttmeisen sterkt, men er litt mindre og med en blå farve som kjøttmeisen ikke har. Det er tydelig en meise det også, og ser en etter i fugleboken, vil en se at det er en blåmeis. I det hele tatt, når en ser en fremmed fugl, bør en legge merke til om den ligner på en som allerede er kjent, for da er det sikkert en slektning. En dag kommer det en fugl som er på størrelse som en spurv omtrent, men med en jevn grå-grønn farve og et gult bånd nederst på vingen. Den henter ikke ett og ett frø sånn som meisene, den blir sittende på brettet og knekker det ene frøet etter det andre med nebbet, uten å holde det fast med føttene slik som meisene gjør. Det er grønnfinken, eller svensken som den også kalles, en finkefugl, og nær beslektet med bokfinken og bjørkefinken. Noen ganger kommer det fugl som ikke minner om noen en kjenner, og de er det bare å lete

seg fram i fugleboken. Etter hvert innlemmer en flere og flere fugler i sin bekjentskapskrets. Jeg har funnet ut at det er lurt å ha en notatbok hvor en skriver opp de forskjellige fugler en merker seg, pluss datoer og eventuelle interessante iakttagelser.

Så kommer våren og strømmen av trekkfugler. I begynnelsen nokså spredt, og det er forholdsvis lett å holde greie på dem. Dessuten tyr noen av dem til vinterfuglenes foringsplasser, f. eks. bokfinken og linerlen, for det er vanskelig å finne mat i begynnelsen. Men etter hvert kommer det flere og flere, og det går rent rundt for en stakkars nybegynner, men en får prøve å finne ut så mye som mulig, så står en bedre rustet neste vår. Hold også ørene åpne. Mangen en sjelden fugl har røbet seg først på stemmen, og dessuten er f. eks. de små sangerne så like å se på at kjenner en ikke stemmen, er det håpløst å identifisere dem. Begynn med én gang å notere ankomstdager for de forskjellige trekkfuglene, når en første gang ser ungene ute av redet og når en første gang merker at de er borte om høsten. Det er morsomt for en selv, og dessuten kan det komme vitenskapen til hjelp. Når det gjelder naturvitenskap kan det ikke gjøres iakttagelser nok, og nettopp på dette feltet etterlyses det amatører som har såpass god greie på de fuglearter som opptrer normalt i landet at de straks blir oppmerksomme når de ser eller hører noe uvanlig. Fag-ornitologene kan ikke være over alt, og sjeldne fugler kan jo opptre absolutt hvor som helst.

Hvis en vet om reder må en ikke røbe dem for noen, og være meget forsiktig med å utforske dem. Fuglene har mange fiender. Nærmer en seg redet for ofte, kan en henlede oppmerksomheten på det, særlig hvis en rugende fugl skremmes fra redet og hverken får tid til å ta alle forsiktighetsregler med å liste seg usett bort, eller dekke eggene med dun, slik som mange andefugler gjør. De som er på jakt etter egg og unger har skarpe øyne, og skal en få noen virkelig varig glede av sitt «studium», må fuglenes liv og sikkerhet komme i første rekke.

Ja dette var litt om en amatør-ornitologs mange og store gleder, og hvis det ikke høres særlig morsomt og interessant ut, så kan jeg forsikre at det ene og alene skyldes at jeg som skribent ikke bare er amatør, men rett og slett debutant.

JORDER SOM GROR TIL

Av Gunnar Haugan

Byens yngste ungdom, som er så sprek at den gjerne tar bussen til Skistua når det skal være en søndagstur, er neppe plaget av synderlig vemodige fornemmelser når den ferdes gjennom de lavere delene av Bymarka tilbake til byen. Det ligger noen gårder der, men den forbinder ikke noe særlig med dem. Mange vet ikke engang hva de heter.

— Der ligger Tunga, sier noen og peker på Tempervoll.

— Å langt i fra, svarer de som vet det bedre, det er da Lavollen!

Og mere kan en ikke vente. Det hele er noen hus som stirrer med blinde og bulkede ruter ut mot skogen, og jorder som gror igjen av lyng og einer, rogn og ospeskudd. Et helt gårdssamfunn, et levende og særegent landsmiljø like innpå byen er bokstavelig gått under torven.

Vi kan ta for oss hele raden med gårder: Fagerlia er oppspist av byen. Schönningdal likeså, og ære være alle familier som har fått gode hus der — men begge var nå usedvanlig trivelige gårder. Sånn er det også gått med Hyllgården.

Sommerseter, med sine irrgroenne herregårdsvoller like ned til Theisendammen, har fått sin renessanse takket være Golfklubben. Men en gang ble det svingt helt andre redskaper enn golfkøller der.